

НАУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ У ДОБУ ВІЙНИ: ЗА КАМЕРТОНОМ СЕРЦЯ І ЛЮБОВІ ДО БАТЬКІВЩИНИ

<https://doi.org/10.37472/v.naes.2022.4123>

НИЧКАЛО Нелля Григорівна

доктор педагогічних наук, професор,
дійсний член (академік) НАПН України,
академік-секретар Відділення
професійної освіти і освіти дорослих
Національної академії педагогічних
наук України, м. Київ, Україна

Валентина Павлівна ГОРДІЄНКО

кандидат педагогічних наук, вчений
секретар Відділення професійної
освіти і освіти дорослих Національної
академії педагогічних наук України,
м. Київ, Україна

Анотація. У статті розгорнуто висвітлено діяльність Відділення професійної освіти і освіти дорослих НАПН України, його наукових установ (Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, Інституту професійної освіти НАПН України) та членів відділення — дійсних членів (академіків) і членів-кореспондентів в умовах воєнного стану, запровадженого і продовженого відповідно до указів Президента України у зв'язку із широкомасштабною збройною агресією Російської Федерації проти України. Схарактеризовано ключові напрями роботи Відділення: організація фінансової підтримки ЗСУ, волонтерство, участь у територіальній обороні, наукова діяльність, науково-організаційна діяльність, науково-організаційна міжнародна діяльність, сприяння забезпеченню дотримання прав людини, робота аспірантури та докторантури. Наукові установи та члени Відділення беруть активну участь у протидії російській агресії, здійснюють заходи з посилення ефективності діяльності задля прискорення перемоги, розвитку української науки й освіти. Розкрито взаємодію Відділення з різними соціальними інститутами, зокрема з науково-методичними центрами професійно-технічної освіти в областях, з органами місцевого самоврядування, територіальними громадами в сільській місцевості.

Особливу увагу приділено розкриттю ініціатив та прогресивних ідей членів Відділення, що мають важливе значення на міжнародному рівні. Висловлено сердечну подяку польському народу, Президенту Польщі Анджею Дуді, Уряду Польщі, а також науковцям, освітянам, які з перших днів широкомасштабної агресії надають і продовжують надавати неоціненну допомогу українським біженцям — жінкам і дітям. Коротко схарактеризовано завершальний етап підготовки до IX Польсько-українського / українсько-польського наукового форуму, що відбудеться 11-12 травня 2022 р. на базі Університету Марії Кюрі-Скłodовської в Любліні.

Ключові слова: Національна академія педагогічних наук України; Відділення професійної освіти і освіти дорослих НАПН України; Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України; Інститут професійної освіти НАПН України; волонтерство; психологічний супровід; онлайн-консультування; наукова і науково-організаційна робота; кафедра ЮНЕСКО НАПН України «Неперервна професійна освіта XXI століття»; IX Польсько-український / українсько-польський науковий форум; Університет Марії Кюрі-Скłodовської в Любліні.

Патріот — це той, хто вкладається у розвиток країни та збереження її обороноздатності у доступний йому спосіб. Для представників педагогічної і психологічної наук — це підтримання національної ідентичності і єдності нації на рівні свідомості кожного громадянина, територіальної громади, соціуму. Це посилення суб'єктності кожного громадянина... (Національна академія педагогічних наук України, 2022)

24 лютого 2022 р. в Україні почався новий відлік часу — відлік кожної хвилини до нашої Перемоги. Усі громадяни стали на захист Батьківщини від російського агресора, взявши до рук зброю, розпочавши волонтерську діяльність чи продовживши свою велику роботу, спрямовану на забезпечення життєдіяльності нашої країни. Кожен із нас покликаний продовжувати робити все можливе за усіма напрямками для підтримки Збройних Сил України, для збереження й розвитку економічної активності в Україні настільки, наскільки це можливо в умовах воєнного стану.

24 березня 2022 р. відбулося засідання Президії Національної академії педагогічних наук України, на якому висловлено безумовну підтримку керівництву держави, Президенту України В.О. Зеленському та Збройним Силам України, їхнім зусиллям, спрямованим на захист суверенітету й територіальної цілісності України, вшановано пам'ять тих, хто віддав за неї життя, та засвідчено глибоке переконання у здобутті перемоги українського народу (Кремень та ін., 2022). У вступному слові президент НАПН України сказав: «Український народ продемонстрував, що він є нацією. Це сучасна нація європейського характеру. З цієї війни Українська нація вийде більш згуртованою...». На засіданні проаналізовано інформацію про діяльність академії, її відділень та наукових установ в умовах воєнного стану, запровадженого і продовженого відповідно до указів Президента України у зв'язку з широкомасштабною збройною агресією Російської Федерації проти України. Ці матеріали засвідчили, що всі структурні підрозділи академії беруть активну участь у протидії російській агресії, здійснюють заходи з посилення ефективності діяльності задля прискорення перемоги, розвитку науки й освіти, економіки країни загалом, дали змогу окреслити нові напрями, форми роботи для кожного працівника Національної академії педагогічних наук України.

Відділення професійної освіти і освіти дорослих НАПН України (далі — Відділення), інститути, які входять до його складу (*Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України*, *Інститут професійної освіти НАПН України*), і члени Відділення — дійсні члени

(академіки), члени-кореспонденти, в умовах воєнного стану, введеного та продовженого указами Президента України *від 24 лютого 2022 р. № 64*, *від 14 березня 2022 р. № 133* та *від 18 квітня 2022 р. № 259* у зв'язку з широкомасштабною збройною агресією Російської Федерації проти України, продовжили свою роботу за такими напрямками: організація фінансової підтримки ЗСУ, волонтерство, участь у територіальній обороні, наукова діяльність, науково-організаційна діяльність, науково-організаційна міжнародна діяльність, сприяння забезпеченню дотримання прав людини, робота аспірантури та докторантури.

Наукова діяльність і науково-організаційна діяльність. В умовах встановленого дистанційного режиму праці продовжено виконання наукових досліджень згідно з тематичними планами на 2022 рік.

Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України (ІПООД імені Івана Зязюна НАПН України) здійснює виконання планових досліджень науковців усіх відділів. Завершено роботу для публікації «Концепції підготовки педагогічного персоналу для системи освіти дорослих» (Л. Лук'янова), продовжується вдосконалення структурування змісту аналітичних матеріалів «Теоретичні і методичні засади організації практики у закладах вищої педагогічної освіти» і «Розвиток психологічної готовності педагогічного персоналу до професійної діяльності в умовах Нової української школи». Здійснюється підготовка до друку рукописів монографій, підручників, навчальних посібників, збірників наукових праць. Розробляються та впроваджуються інноваційні засоби навчання, спрямовані на розвиток психологічної готовності педагогічних працівників до професійної діяльності в умовах Нової української школи з урахуванням варіативності складників та рівнів розвитку такої готовності, зокрема психодіагностичний інструментарій.

Інститут професійної освіти (ІПО) НАПН України започаткував опублікування на своєму офіційному сайті серії історико-педагогічних матеріалів «Коріння війни. З чого починаються війни або витоки великороського шовінізму» для педагогів закладів професійної та фахової передвищої освіти: «Чорносотенці», «Павло Ковалевський», «Федір Достоєвський», «Феофан Прокопович».

Підготовлено й оприлюднено матеріали і презентації «Громадянська освіта» для проведення занять у закладах професійної та фахової передвищої освіти; здійснюється підготовка до видання рукописів планових видань за темами наукових досліджень цього інституту.

Здійснюється планування наукової роботи на 2023 р., зокрема на засіданні бюро Відділення затверджено теми фундаментальних і прикладних досліджень підвідомчих установ, а також плани видавничої діяльності на 2023 р.

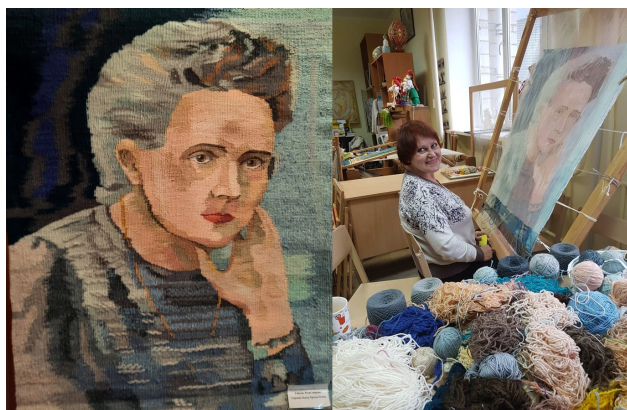
Вчені *ІПООД імені Івана Зязюна НАПН України* взяли участь у підготовці та проведенні семінару «Надання ефективної психологічної допомоги під час військових дій», у засіданні інтерв'язійної групи для психологічної служби системи освіти м. Києва «Психологічна підтримка в кризовій ситуації», у роботі групи психологічної стабілізації та взаємопідтримки, семінарах Всеукраїнської арт-терапевтичної асоціації. Триває активна співпраця з працівниками кафедри психології Університету Григорія Сковороди в Переяславі в групі взаємодопомоги психологів.

Науковцями *ІПО НАПН України* організовано онлайн-консультування для педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти «Ми разом!», проведено вебінар для педагогів закладів професійної та фахової передвищої освіти «Охорона і захист персональної інформації у мережі Інтернет в умовах воєнного стану», підготовлено інформаційний буклет для проведення профорієнтаційної роботи в закладах освіти.

Продовжується активна співпраця з *Інститутом модернізації змісту освіти*, зокрема робота експертної комісії з професійної педагогіки, психології та змісту професійної (професійно-технічної) освіти щодо рецензування рукописів, рекомендованих до друку.

Міжнародна наукова співпраця. Продовжено підготовку до IX Польсько-українського / українсько-польського форуму (11-12 травня 2022 р., Республіка Польща): доопрацьовано і надіслано до Університету Марії Кюрі-Склодовської в Любліні рукопис монографії «Drogi i bezdroża w okresie pandemii / Дороги та бездоріжжя освіти в період пандемії» (58 статей), видання якої буде здійснено до 1 травня (наукові редактори Ришард Бера, Станіслава Бира, Нелля Ничкало); здійснено літературну і технічну редакцію статей українських авторів до міжнародного англомовного наукового журналу «Annales», присвяченого IX Польсько-українському / українсько-польському форуму;

підготовлено верстку рукопису польсько-українського наукового щорічника № 6 «Edukacja zawodowa i ustawiczna / Професійна і неперервна освіта» (редактори А. Соляк, Н. Ничкало).

Гобелен Марія Кюрі-Склодовська.
Ольга Стрілець з гобеленом

Завершено виготовлення гобелену «Портрет Марії Кюрі-Склодовської». Його автор Ольга Стрілець — кандидат педагогічних наук, доцент, заступник завідувача кафедри мистецьких дисциплін і методик навчання Університету Григорія Сковороди в Переяславі, член спілки дизайнерів України, член Національної спілки краєзнавців України. Дякуємо за велику допомогу академіку НАПН України Віктору Коцуру, а також нинішньому ректору Університету Григорія Сковороди в Переяславі Віталію Коцуру за всебічне сприяння. Цей гобелен буде подаровано Університету Марії Кюрі-Склодовської у Любліні. Доречно згадати, що Ольга Володимирівна, талановитий художник-педагог, створила унікальний цикл гобеленів: портрет «Король Казимир III» (до VI форуму, що відбувся у 2017 р. на базі університету Казимира Великого в Бидгощі), портрет «Марія Гжегожевська» (до VIII форуму, що відбувся у 2019 р. у ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький ДПУ імені Григорія Сковороди»). Як бачимо, художньо-педагогічна тріада Ольги Стрілець збагачує польсько-українську / українсько-польську співпрацю.

Завершується робота над документальним фільмом, присвяченим IX Польсько-українському / українсько-польському форуму (авторський колектив на чолі з доктором педагогічних наук Глібом Головченком).

Активно працює кафедра ЮНЕСКО НАПН України «Неперервна професійна освіта XXI століття», яку очолює член-кореспондент Галина Сотська. Підготовлено необхідні документи щодо включення наукового журналу «Вісник Кафедри ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта XXI сто-

ліття» до Directory of Open Access Journal — DOAJ. У систему DOAJ було завантажено та проіндексовано 44 наукові статті із чотирьох наявних номерів Вісника Кафедри ЮНЕСКО (відповідальний — Кирило Котун). Підготовлено допис про війну РФ проти України та її руйнівний вплив на науку, освіту й культуру з погляду ЮНЕСКО на офіційній сторінці Кафедри ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта XXI століття» у Facebook. Здійснюється комунікація з Головним Офісом ЮНЕСКО в Парижі щодо сприяння та включення Вісника Кафедри ЮНЕСКО до міжнародних наукометричних баз Web of Science / Scopus.

Підготовлено звернення Інституту професійної освіти НАПН України до освітян Російської Федерації та Республіки Білорусь і поширено на е-адреси 30 закладів освіти в Москві, 25 — Санкт-Петербургу, 20 — Саратова, 50 — інших регіонів РФ та 20 закладів освіти Республіки Білорусь, Міністерства науки і вищої освіти Російської Федерації; Міністерства освіти Республіки Білорусь; Республіканського інституту професійної освіти (Республіка Білорусь); 10 управлінь освіти в різних областях Російської Федерації; сайту для російських навчальних закладів «Наука и образование против террора»; Московського державного інституту міжнародних відносин Міністерства закордонних справ Російської Федерації; Кримського федерального університету ім. В. Вернадського; Кримського інженерно-педагогічного університету імені Февзи Якубова; Кримського центру професійної освіти.

З метою сприяння забезпеченню дотримання прав людини підготовлено і надіслано лист Відділення професійної освіти і освіти дорослих НАПН України на ім'я Державного секретаря Міністерства оборони України К. Ващенка з проханням надати допомогу у пошуках місця знаходження та сприяти звільненню Сергія Миколайовича Прийми — голови Мелітопольської районної ради, доктора педагогічних наук, професора, професора кафедри комп'ютерних наук Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного. С.М. Прийма є українським політиком, науковцем, відомим інноваційним педагогом. Його науково-педагогічна діяльність із командою одностайних сприяє не лише розвитку освіти дорослих в Україні, а й поширенню за кордоном вітчизняних здобутків у цій сфері. Він є ініціатором залучення українських міст до Глобальної мережі ЮНЕСКО міст, що навчаються. С.М. Прийма активно поширює український дос-

від міст, що навчаються, у зарубіжних країнах (Німеччина, Південна Корея, Колумбія тощо). У 2016 р. він очолив громадську організацію «Українська асоціація міст, що навчаються», діяльність якої спрямована на забезпечення соціальної згуртованості та сприяння економічному зростанню громад міст, які серед пріоритетів розвитку обрали курс на всебічну підтримку навчання впродовж життя. Докладає багато зусиль для розвитку освіти дорослих в Україні: став організатором першого на базі закладу вищої освіти науково-методичного центру освіти дорослих (Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького), співорганізатором з НАПН України Міжнародних тижнів освіти дорослих у Запорізькій області, а також численних ініціатив у сфері неформальної освіти дорослого населення. Сприяв створенню й розвитку «Центру освіти дорослих «Перший» (м. Мелітополь).

Відділення професійної освіти і освіти дорослих НАПН України підготувало й поширило листи звернення до науковців зарубіжних країн про діяльність українських вчених в умовах воєнного стану, руйнівний вплив військової агресії РФ на освіту, науку й культуру нашої держави (англійською, німецькою та польською мовами). Листи надіслано до США, Німеччини, Польщі, Португалії, Чехії, Словаччини та інших країн. Здійснюється постійна комунікація із науковцями зарубіжних країн щодо стану військових дій на території України та надання їм достовірної інформації щодо широкомасштабної військової агресії РФ.

Робота аспірантури та докторантури. В умовах воєнного стану не припинилася робота аспірантури й докторантури *ІПООД імені Івана Зязюна НАПН України*. Організовано дистанційну роботу зі здобувачами ступеня доктора філософії на третьому освітньо-науковому рівні вищої освіти за спеціальностями «011 Освітні, педагогічні науки» та «053 Соціальні та поведінкові науки». Проведено роботу щодо вдосконалення освітньо-наукових програм підготовки здобувачів ступеня доктора філософії на третьому освітньо-науковому рівні вищої освіти в галузі «01 Освіта / педагогіка» за спеціальністю «011 Освітні, педагогічні науки» «Педагогічна освіта і освіта дорослих в Україні і зарубіжжі» / «Pedagogical and Adult Education in Ukraine and Worldwide» та у галузі «05 Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю «053 Психологія» відповідно до рекомендацій експертної групи галузевих експертних рад

Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти. Проводиться робота з оновлення та впорядкування силабусів навчальних дисциплін для підготовки здобувачів ступеня доктора філософії на третьому освітньо-науковому рівні вищої освіти у галузі «01 Освіта / педагогіка» за спеціальністю «011 Освітні, педагогічні науки» «Педагогічна освіта і освіта дорослих в Україні і зарубіжжі» / «Pedagogical and Adult Education in Ukraine and Worldwide» та у галузі «05 Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю «053 Психологія». Відтерміновано оплату за надання освітніх послуг для здобувачів ступеня доктора філософії, які навчаються за рахунок коштів фізичних або юридичних осіб, внаслідок дії форс-мажорних обставин (обставин непереборної сили): військова агресія Російської Федерації проти України, що стало підставою введення воєнного стану (наказ директора Інституту від 16 березня 2022 р. № 37-од).

Вчені *ІПО НАПН України* проводять наукові консультації для здобувачів ступенів доктора філософії і доктора наук, підготовлено навчально-методичні матеріали і презентації для проведення в режимі онлайн лекційних занять для здобувачів ступеня доктора філософії першого — третього років навчання.

Волонтерська діяльність. Члени Відділення активно займаються волонтерською діяльністю, зокрема надають допомогу українським біженцям — жінкам і дітям — у розміщенні в Польщі, а також евакуації з Києва та інших міст України дітей-сиріт, жінок і дітей у західноукраїнські області, а також до Польщі, Словаччини, Чехії, Німеччини та інших країн.

Відділення підтримало ініціативу *ІПОД імені Івана Зязюна НАПН України* (Л. Лук'янова, О. Баніт) щодо збору коштів для забезпечення одягом і взуттям чоловіків місцевої територіальної громади, які йдуть на фронт (с. Літин Вінницької обл.). Це дало змогу забезпечити чоловіків місцевої територіальної громади, призваних до лав Збройних Сил України, та бійців територіальної оборони взуттям, одягом та піксельними костюмами, термобілизною, балаклавами, ремнями, портупелями, розвантажувальними тактичними жилетами, рукавицями.

Заслуговує позитивної оцінки досвід роботи наших науковців у сільській місцевості під час воєнного стану. Наведемо лише один приклад. Людмила Дяченко — кандидат педагогічних наук, член кафедри ЮНЕСКО, старший науковий співробітник відділу зарубіжних систем педагогічної

освіти і освіти дорослих Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України у с. Говтва Полтавської області надала консультативну допомогу у створенні спільного телеграм-каналу для мешканців села та вимушено переміщених осіб для оперативного обміну повідомленнями, проводила додаткові роз'яснювальні роботи щодо переліку речей першої необхідності та продуктів, які обов'язково мають бути в укритті і які необхідно взяти з собою у випадку евакуації, під час пересування населеним пунктом чи виїзду в інший населений пункт. Вчена провела короткі майстер-класи щодо користування онлайн-сервісами для обміну текстовими повідомленнями, оскільки переважна більшість мешканців села віком від 45 років. Людмила Дяченко приділяє значну увагу просвітницькій роботі, спрямованій на забезпечення інформаційної безпеки та інформаційної гігієни. Основними питаннями, що обговорювалися з мешканцями села, є такі: джерела офіційної інформації; офіційні телеграм-канали органів влади; як розрізнити достовірну й сфабриковану інформацію; як вберегтися від шахрайства по телефону. Проведено також майстер-класи зі встановлення та користування онлайн-сервісами для оперативного оповіщення про загрозу ракетного удару.

Поряд з цим здійснюється постійне онлайн-консультування та надання психологічної підтримки учням спеціальної школи № 11 міста Києва та їхнім батькам з таких питань: профілактика розвитку посттравматичного стресового розладу; що таке шокова травма та як підтримати себе під час війни, зниження рівня стресу; активізація своїх внутрішніх ресурсів; комплекс вцілілого та його прояви; техніки стабілізації емоційного стану для дорослих, допомога батькам і дітям у стресових ситуаціях; техніки стабілізації емоційного стану дітей.

Слова сердечної подяки висловлюємо нашим польським колегам — науковцям та освітянам, серед них — іноземним членам НАПН України професорам, докторам хабілітованим Франтішеку Шльосеку, Яну Лашику, відомим науковцям професорам Станіславу Ющику (Катовіце), Чеславу Плевці (Щецин), Норберту Г. Пікулі, Іренеушу Швіталі, Іоанні М. Лукасік (Краків), докторам хабілітованим Яну Сікорі, Анні Анжеевській (Варшава), Кшистофу Пшибиценю (Стальова Воля). З глибокою вдячністю згадуємо Барбару Марцінковську — ректора Академії спеціальної педагогіки імені Марії Гжегожевської у Варшаві, Піотра Борека — ректора Педагогічного університету

імені Комісії Народної освіти у Кракові, Радослава Добровольського — ректора Університету Марії Кюрі-Склодовської у Любліні, Ельжбету Стоковску-Згадан — ректора Державного інституту ім. Стефана Баторія в Скерневіцах. А поряд з ректорами й завідувачами кафедр — вчителі, які відкрили свої серця для українців, що потрапили в страшну біду. Адже польські колеги не лише надали житло й організували харчування біженців — жінок з дітьми-інвалідами, а й подбали про їхнє лікування.

Ми назвали лише окремих вчених та освітян, яким телефонували вранці, вдень і вночі з особистим проханням допомоги знайти дах над головою тим, хто постраждав від російського звірства, за висловом Папи Римського Франциска.

Страшна війна пробуджує і посилює духовні сили людини. У нашій пам'яті залишилося чимало болючих епізодів. Так, наша колега Наталія Б., яка працює в Київському професійно-педагогічному коледжі імені А. Макаренка, із своєю донечкою Златою, яка має 2,5 роки, чотири дні добиралась до Львова, потім дві доби не могла потрапити до потягу «Львів-Перемишль». Нарешті наша біженка з найдорожчим скарбом — донечкою вже їде до Перемишля, де її, на наше прохання, мав зустріти і забрати у свою домівку доктор Міхаль Гнатюк. Та з досі невідомих причин цей потяг прибув до міста Хелм. Вранці телефонуємо до доктора хабілітованого Яна Сікори з проханням зустріти і допомогти знайти варіант поселення. Наш польський колега лаконічно відповів: «Буде зроблено все, що треба!». Виявляється, що до залізничного вокзалу в Хелмі поїхала його донька Олександра. Ця родина прийняла рішення: не везти цих двох кияночок до пункту вимушених переселенців, а забрати їх до себе, а в Олександри двоє своїх діточок — донечка і синочок...

Коли ми у пізній вечірній час зателефонували до знаного в Польщі і за кордоном професора Станіслава Ющика — головного редактора міжнародного англomовного журналу «The New Educational Review», відразу ж почули відповідь: «Будемо шукати!». Через день він з радістю повідомив, що для сім'ї з двома малюками знайшли гарне житло неподалік м. Катовіце. Дружина і донька професора відразу ж поїхали до наших біженців, привезли іграшки, солодощі та інші подарунки для діточок...

Викликає почуття радості, глибокої вдячності і навіть високої загальнолюдської оцінки поведінки не лише наших окремих друзів, а багатьох

польських приятелів, які вже багато зробили і прагнуть зробити якомога більше для українських біженців — жінок і дітей. Наприклад, майже уся родина Тереси Яніцкої-Панек, професора Державного інституту імені Стефана Баторія у Скерневіцах з перших днів російської війни проти України бере участь у цій високодуховній і благородній діяльності, пронизаній милосердям і гуманізмом. Сама пані Тереса, як координатор допомоги українським сім'ям, розміщеним у Будинку студента Державного інституту імені Стефана Баторія у Скерневіцах, розпочинає і закінчує кожний день з турботи про своїх підопічних з України — 10 жінок і 16 дітей. Її дорослі сини Лукаш і Марцін дуже часто їздять на кордон з Україною, возять гуманітарну допомогу для бійців ЗСУ, зустрічають біженців — жінок і дітей, а також мам з маленькими дітьми-інвалідами. Багато зусиль доклала і Наталія Возняк — вчителька із Сандомира, яка допомогла в поселенні сімей освітян з Чернігова, Києва, Донецької і Луганської областей.

Таких прикладів по всій Польщі — сотні й тисячі.

Науковці Психологічного консультативно-тренінгового центру *ІПООД імені Івана Зязюна НАПН України* надають психологічну допомогу, зокрема здійснюють психологічне онлайн-консультування різних категорій населення в умовах війни за такими напрямками: супервізія психологів, які працюють в умовах воєнного стану; психологічна допомога бійцям ЗСУ та їхнім сім'ям; психологічна підтримка мирного населення, яке зазнало психотравм під час війни. Підготовлено психологічні поради з протидії тривожним і панічним станам в умовах війни.

Працівники цього інституту допомагають в організації волонтерської діяльності вчителів дітей, евакуйованих із Сумської області (170 учнів у м. Лубни), надають психологічну підтримку дітям і підліткам (10-18 років), евакуйованим з Києва до Полтавської обл. та дітям військовослужбовців. Вони здійснюють психологічний супровід педагогічних працівників ЗОШ № 2, № 5 м. Кам'янець-Подільського, проводять психологічне консультування вчителів щодо роботи з учнями під час воєнного стану. Наші науковці-волонтери м. Кам'янець-Подільського працюють з евакуйованими з міст Бучі, Броварів, Херсона, здійснюють інформаційну підтримку біженців з України в адміністративному центрі м. Градець-Кралове (Чеська Республіка).

Члени Відділення професійної освіти і освіти дорослих НАПН України тісно співпрацюють із зак-

ладами освіти Закарпатської, Івано-Франківської, Львівської, Тернопільської, Чернівецької областей щодо надання можливостей тимчасового проживання родинам з населених пунктів, де відбуваються військові дії.

Наукові працівники, аспіранти і докторанти *ІПО НАПН України* стали бійцями територіальної оборони Києва та інших міст нашої держави, здійснюють волонтерську діяльність, збирають кошти на потреби Збройних Сил України і територіальної оборони та гуманітарну допомогу для внутрішньо переміщених осіб.

Глибока сердечна вдячність нашим академікам і членам-кореспондентам, які в умовах воєнного стану самовіддано працюють для зміцнення педагогічної і наукової галузі нашої держави.

Патріотизм, креативність, самовідданість науковців. У перший день широкомасштабної збройної агресії Російської Федерації проти України академік НАПН України Іван Грищенко, ректор Київського національного університету технологій та дизайну (КНУТД) разом з делегацією брав участь у Міжнародній виставці «Ехро 2020 Dubai». За його ініціативою організовано Фестиваль української культури «Ukraine Vibe» Дубай, ОАЕ. Українські педагоги, митці, виробничники презентували високохудожні твори декоративного мистецтва (українські рушники і вишиванки, вироби з хутра і шкіри та інших матеріалів, а також жіночі й українські народні костюми).

У перші ж хвилини і години, як тільки до Об'єднаних Арабських Еміратів долетіла страшна і приголомшлива звістка про російську агресію, керівник делегації Іван Грищенко відразу ж вирішив: негайно повертатись до Києва! Його підтримали члени делегацій. Та вже було неможливо долетіти до аеропорту «Бориспіль» або будь-якого українського аеропорту... З Дубаї долетіли до Кракова, а потім різними потягами — до Перемишля (Польща), Львова та Києва.

Нині, коли триває жорстока кровопролитна війна, наш академік-ректор зранку й до ночі працює: облаштовує укриття, організовує проживання й харчування студентів і викладачів з Чернігова, Сум, Бучі, Ірпеня та інших міст, що постраждали від російських звірств, за висловом Папи Римського Франциска, який поцілував прапор Бучі. Цим студентам, так само, як і батькам, які за ними приїхали, та викладачам уже нікуди було їхати... У неймовірно складних умовах Іван Михайлович знаходить можливості для того, щоб педагогічні та інші працівники вщент зруйнованого Чернігівсько-

го фахового коледжу інженерії та дизайну КНУТД отримали заробітну плату.

Навіть у таких екстремальних умовах не припиняється міжнародна співпраця у сфері освіти. Продовжує працювати Київський інститут Технологічного університету Цілу, м. Цзінако, провінція Шаньдун, КНР. Викладачі КНУТД, які володіють англійською мовою, в онлайн-режимі читають лекції, проводять семінари та інші заняття з китайськими студентами. Поряд із цим завершується підготовка до друку рукописів монографій, підручників і навчальних посібників та інших видань.

Плідною є науково-організаційна міжнародна діяльність члена-кореспондента НАПН України Ольги Матвієнко, яка перебуває у Польщі на запрошення підприємниці, відомої у Європі і світі філантропистки, голови фонду «Кульчик Фундейшин» пані Домініки Кульчик. З 25 лютого по 15 березня 2022 р. вона перебувала у м. Жешуві, де разом з жешувськими та українськими жінками брала участь у створенні Жіночої ради з питань допомоги тимчасово переміщеним особам — жінкам і дітям з України. Раду створено за сприяння Фонду «Кульчик Фундейшин» і приватного підприємства «Поленергія», які в перші дні української трагедії виділили 1 млн злотих для облаштування прихистку для жінок і дітей, які прибували і продовжують прибувати до Польщі.

Зустріч Ольги Матвієнко з дружинами послів різних країн у Сполученому Королівстві

Жіноча рада за участю професора Ольги Матвієнко розробила Концепцію надання допомоги біженкам з України, зокрема було запропоновано організувати співпрацю з місцевою приватною структурою «Медікал Центр», яка разом з Фондом «Кульчик Фундейшин» і «Поленергією» на залучені кошти (2 млн злотих) розгорнули перший у Жешуві прихисток на 1600 осіб для українських біженців. Крім спальних місць, що розрахова-

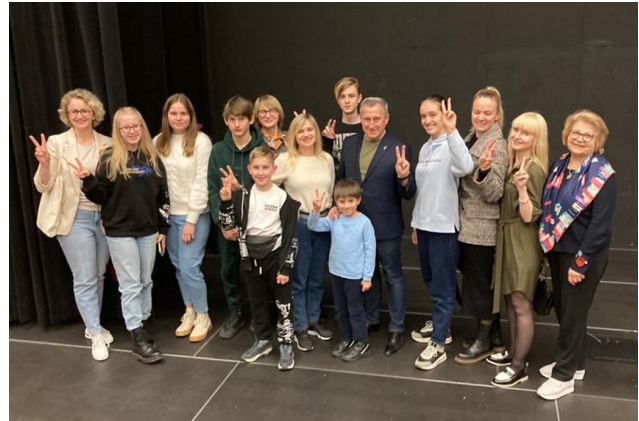
ні на 3-4 дні перебування, прихисток пропонує триразове харчування, медичний і психологічний супровід, постійне юридичне консультування і допомогу в поновленні або виготовленні нових документів тимчасово переміщеним громадянам України, а також допомогу в їхньому подальшому перебуванні і переміщенні до місця постійного перебування на час війни. 4 березня цього року Центр розпочав свою роботу.

8 березня 2022 р. Ольга Матвієнко виступила в Лондоні перед дружинами послів різних країн у Сполученому Королівстві Великої Британії. Така зустріч відбувалася за ініціативи Домініки Кульчик в Інституті Посольства України у Лондоні. Ця зустріч дала змогу зібрати пожертви небайдужих людей для підтримки українських біженців у Польщі (1млн. 400 тис. злотих). Тоді ж запропоновано й підтримано ідею створення Програми конкурсу фонду «Кульчик Фундейшин». Так народилася спеціальна Грантова пропозиція Україна-2022 «Привіт, дівчата!», оскільки більшість переселенців — це мами й діти...

15 березня 2022 р. Ольга Матвієнко повертається до Варшави, щоб продовжити роботу, спрямовану на реалізацію ідей щодо прийняття дітей з України до польських дитячих садків і шкіл. На той час із 2,4 млн осіб, які прибули до Польщі, було більше 150 тисяч дітей. Проведено ділові зустрічі й перемовини з відповідальними працівниками Посольства України в Польщі та керівниками українських громадських організацій в Польщі, які вже мають досвід організації українських шкіл при своїх організаціях, наприклад школа «Материнка» при Українському центрі освіти, голова Наталія Кравець. Запропоновано також створити Польсько-українську жіночу організацію «Сестринство». Її очолила Голова правління Фонду, пані Домініка Кульчик. Ідею «Сестринства» під-

Ольга Матвієнко з членами організації «Сестринство»

Ольга Матвієнко на відкритті класу для українських дітей у Польщі

тримали відомі польські жінки. Інавгурація Польсько-української жіночої організації «Сестринство» відбулася 4 квітня 2022 р. На цьому засіданні обговорено і прийнято регламент та умови Грантової програми-конкурсу. Добре, що вони публічно оголошені й уже реалізуються. До кінця травня цього року будуть опубліковані дані щодо переможців проєктів. Безумовно, це матеріально допоможе в організації навчання вимушених тимчасових переселенців-жінок і дітей з України.

За ініціативи «Кульчик Фундейшин» та за сприяння Надзвичайного і Повноважного посла України в Польщі Андрія Дешиці з'явилася можливість навчання талановитих українських дітей у приватній англійській школі Варшави «Академія». Зокрема, з 21 березня 2022 р. 12 переможців конкурсного відбору розпочали безкоштовне навчання в одній із кращих приватних шкіл Польщі. Привітати учнів зі вступом прийшов також відомий український дипломат Андрій Дешиця. Учні цієї престижної школи радо зустрічали Посла України й виявили великий інтерес до його виступу, що стосувався воєнного стану.

Нині професор Ольга Матвієнко продовжує роботу в громадській організації «Сестринство», є експертом заявок-проєктів, що надходять до Фонду.

Як бачимо, в екстремальних умовах воєнного стану креативною, плідною та динамічною є діяльність науковців — членів Відділення професійної освіти і освіти дорослих НАПН України. Член-кореспондент НАПН України Олександра Бородієнко на запрошення *Федерального інституту професійної освіти* (Німеччина) у рамках міжнародного проєкту «Український міжнародний експертний моніторинг (ІЕМ)» здійснила експертне оцінювання дуальної форми навчання в нашій державі. Вона виступила співорганізатором вебінару «Психологічна допомога та принципи підтримки

дітей та підлітків у надзвичайних ситуаціях» (6 березня 2022 р). Ця подія відбувалась в рамках підтримки народу України Міжнародним тренінговим центром The Aharon Ofri International Training Center (Освітній навчальний центр METC-MASHAV), Міністерством закордонних справ Ізраїлю (Israel Ministry of Foreign Affairs) та Міністерством освіти Ізраїлю. Спікером вебінару були Діна Раді, фахівець Департаменту психологічної служби Міністерства освіти Ізраїлю «SHEFI», консультант, когнітивний та біхевіоральний терапевт, інструктор підрозділу з питань надзвичайних ситуацій і запобігання суїциду, тренер та фасилітатор програми «Resilience». У вебінарі взяли участь майже 100 працівників психологічних служб і педагогів закладів освіти з різних регіонів України.

17 березня 2022 р. Олександра Бородієнко взяла участь у нараді, організованій представниками *Програми розвитку ООН з питань стратегічного планування розвитку професійної освіти*. У результаті обговорення визначено основні напрями реалізації Програми у контексті відбудови та розвитку закладів професійної (професійно-технічної) освіти у регіонах, які постраждали у зв'язку з широкомасштабною військовою агресією Російської Федерації.

Академіком НАПН України Георгієм Філіпчуком за період воєнного стану підготовлено 38 статей та дискурсів за назвою «Фейсбук війни» обсягом понад 160 тис. знаків, проведено академічно-методичні діалоги в режимі відеоконференції з науковцями, викладачами закладів вищої освіти Одеси. Він бере участь у роботі курсів з вивчення української мови для переселенців, організованих Чернівецьким національним університетом імені Юрія Федьковича. Його волонтерська діяльність — допомога ЗСУ, допомога переселенцям, фінансова адресна підтримка для закупівлі генератора для конкретного підрозділу ЗСУ.

Колектив викладачів і студентів Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди на чолі з членом-кореспондентом НАПН України Юрієм Бойчуком самовідданою діяльністю наближає перемогу. Вони волонтерять, служать у лавах Збройних Сил України, добровольчих формуваннях територіальної оборони, збирають і передають необхідні продукти і медикаменти з гуманітарними вантажами, приймають переселенців, доглядають за дітками, плетуть маскувальні сітки та костюми, випікають хліб. Студенти й аспіранти задіяні у кібервійськах ІТ-армії України, які поширюють у світі правдиву інформа-

цію про жахливі військові злочини російських окупантів на території нашої країни і м. Харкова та беруть участь у загальнонаціональних і світових флешмобах, виявляють і блокують фейкові новини. Для перевезення поранених бійців університет передав госпітальєрам харківської територіальної оборони університетський мікроавтобус. Для координації роботи підрозділів університету та забезпечення його життєдіяльності створено Оперативний штаб цивільного захисту університету, організовано роботу з консервації корпусів університету, перенесення до сховищ документації, оргтехніки, навчального обладнання і приладів.

Член-кореспондент НАПН України Юрій Бойчук виявляє свою активну громадянську позицію щодо недопущення запланованої приватизації ДУ «Курязька виховна колонія імені А.С. Макаренка». Він є одним із ініціаторів підписання листа-звернення педагогічної громадської до Президента України, Верховної Ради України, Міністерства юстиції України, Державної пенітенціарної служби України, Харківської обласної державної адміністрації щодо неприпустимості таких дій. Більшість членів Відділення професійної освіти і освіти дорослих НАПН України підтримали ініціативу Ю. Бойчука.

Член-кореспондент НАПН України Василь Кушерець разом з обласними представництвами Товариства «Знання» України у Львівській, Івано-Франківській, Тернопільській, Чернівецькій та Вінницькій областях організував виїзд біженців у більш безпечні місця. Зібрано й доставлено у західні області нашої держави і за кордон понад тисячу книг для біженців. У Чернівцях відкрито «Книгарню-читальню», укомплектовано бібліотеки і передано їх бійцям територіальної оборони Голосіївського району м. Києва і Броварського району Київської області. Василь Кушерець підготував і поширив в інтернеті 14 статей, у яких засуджено російську злочинну агресію.

Академік НАПН України Роман Гуревич бере участь у логістичній групі волонтерської організації «Мольфар», постійно аналізує фейкові повідомлення, що з'являються на сайтах Вінниці, та запобігає їх розповсюдженню. Він також консультує педагогічних працівників закладів освіти щодо організації дистанційного навчання за допомогою системи/платформи Colaborator.

Відділення професійної освіти і освіти дорослих НАПН України продовжило співпрацю з *Науково-методичним центром професійно-технічної освіти та підвищення кваліфікації інженерно-*

педагогічних працівників у Хмельницькій області (НМЦ ПТО ПК), а також з іншими обласними науково-методичними і навчально-методичними центрами професійно-технічної освіти.

В умовах військової агресії особливої гостроти набули проблеми екологічної безпеки. Відтак Хмельницький центр значну увагу приділяє роботі Центрів екологічної освіти, що функціонують на базі чотирьох ЗПО цієї області. Їх створено на основі наукового доробку Лариси Лук'янової, доктора педагогічних наук, професора, члена-кореспондента НАПН України, директора *Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України*.

В умовах правового режиму воєнного стану, в якому перебуває наша держава з 24 лютого 2022 р., НМЦ ПТО ПК у Хмельницькій області особливу увагу приділено наданню допомоги закладам професійної освіти в організації освітнього процесу. На сайті Центру започатковано рубрику «Організація навчання в умовах війни», де публікуються нормативно-правові документи і матеріали щодо діяльності цих закладів під час воєнного стану. Для педагогічних працівників усіх обласних фахових секцій підготовлено та надіслано інструктивно-методичні листи щодо організації професійної, загальноосвітньої підготовки кваліфікованих робітників та інших фахівців з посиланнями на контент дистанційного навчання, а також організації виховної роботи й діяльності психологічної служби закладів професійної освіти (ЗПО). Спільно з Директоратом професійної освіти МОН України розроблено проект положення про внутрішню академічну мобільність здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти, які навчаються у закладах професійно (професійно-технічної) освіти України для навчання здобувачів професійної освіти — вимушених переселенців. Методисти сформували базу робочих навчальних планів з короткотерміновими програмами професійної підготовки для навчання та перекваліфікації на базі ЗПО дорослого населення з числа вимушено переміщених осіб з метою допомогти їм швидше знайти робоче місце на ринку праці. Здійснюється вивчення потреб ринку праці, динаміки перенесення виробництв з тимчасово окупованих територій у Хмельницьку область, їх проблем у забезпеченні кадрами.

Водночас з метою моніторингу діяльності ЗПО в умовах воєнного стану, з'ясування нагальних проблем та надання методичної допомоги педагогічним колективам проведено анкетування ке-

рівників з таких питань організації освітнього процесу, як запроваджена форма навчання (очна, дистанційна, змішана, індивідуальна); режим роботи педагогічних працівників; охоплення учнів навчанням, що відновилося в умовах воєнного стану; визначення проблем дистанційного навчання; ефективність функціонування сайту, електронної бібліотеки ЗПО; способи організації та проведення виробничої практики, державної кваліфікаційної атестації; система обліку та оцінювання виконання здобувачами освітніх програм.

Заняття психолога Наталії Сиско з дітьми переселенців

Важливим напрямом діяльності Центру є забезпечення психологічного супроводу учасників освітнього процесу в умовах воєнного стану, а також надання психологічної допомоги особам, які постраждали під час війни. Наталія Сиско, завідувач лабораторії, кандидат психологічних наук, спрямовує роботу обласних об'єднань практичних психологів та соціальних педагогів закладів професійної освіти. Вона також особисто проводить тренінги для внутрішньо переміщених осіб із психологічної допомоги в кризових ситуаціях, профілактики посттравматичного стресового розладу, що організовані Міжнародним республіканським інститутом в Україні (Вашингтон, Колумбія). З 1994 року Міжнародний республіканський інститут (MPI) розпочав співпрацю з Україною для просування належного врядування, зміцнення державних і громадських інститутів та об'єднання зусиль у країні на етапі перехідної демократії. Зосереджуючи свою діяльність на регіональному та місцевому рівнях, MPI працює з місцевими партійними осередками, громадськими організаціями та органами місцевого самоврядування по всій території країни в рамках програм, що фінансуються Міністерством закордонних справ та торгівлі Канади (Global Affairs Canada), Національним фондом на підтримку демократії та Агентством США з міжнародного розвитку. Завдяки довготер-

міновій та сталій роботі в Україні, МРІ створив потужну мережу українських експертів, громадських організацій та зацікавлених сторін, з якими співпрацює з метою надання конкретної допомоги відповідно до місцевих умов та мінливого політичного середовища.

Психолог Наталія Сиско
з дітьми переселенців м. Хмельницький

Водночас працівники Центру активно займаються волонтерством: робота в Штабі надання допомоги вимушеним переселенцям, надання їм житла, забезпечення харчуванням, одягом, речами першої необхідності; фінансова підтримка Збройних Сил України і благодійних фондів, плетіння маскувальних сіток, збирання коштів на придбання тепловізорів, допомога у підготовці звернень Хмельницької торгово-промислової палати до Торгово-промислових палат зарубіжних країн, з якими укладено угоди про співпрацю щодо надання гуманітарної допомоги Хмельницькій області тощо. Працівники НМЦ ПТО ПК також активно долучилися до боротьби на інформаційному фронті (блокування фейкових інформаційних ресурсів, пробиття інформаційної блокади тощо).

Ми не випадково навели цей приклад, що свідчить про активну творчу діяльність працівників цього Центру в умовах воєнного стану. Цілеспрямованість, динамічність, виважений підхід до прийняття рішень, їх оперативне виконання, вміння чітко організувати роботу в екстремальних умовах, об'єднати зусилля з іншими науково-методичними і навчально-методичними центрами профтехосвіти в областях, висока соціальна відповідальність за результати своєї діяльності і щире бажання надати конкретну допомогу і своїм колегам з обласних центрів, і педагогічним працівникам закладів професійної освіти різних регіонів нашої держави — усе це далеко не повна характеристика їх сучасного соціально-педагогічного портрету. На наше переконання, після Перемоги нашої рідної України в цій страш-

ній війні у державних чиновників різного рівня на-завжди зникнуть думки і пропозиції щодо доцільності існування таких центрів в областях. Ми глибоко переконані, що такі інституції вкрай необхідні. Саме науково-методичні центри професійно-технічної освіти мають діяти в усіх областях. Адже їх працівники добре знають специфіку професійної освіти, її проблеми. Вони підготовлені до надання адресної допомоги викладачам, майстрам виробничого навчання і керівникам закладів професійної освіти різних типів. Для відбудови багатьох міст і сіл, по-варварськи зруйнованих рашистами, необхідно підготувати дуже багато висококваліфікованих робітничих кадрів нової генерації. Це неможливо без нових підходів у діяльності методичних служб, яким вкрай потрібна державна підтримка.

Польські волонтери

Висновки. Російська війна проти України — це «...нічим не виправдане брехливе й цинічне вторгнення» (В. Зеленський), кровопролиття, дітовбивство, бомбардування багатьох населених пунктів, жорстоке знищення мирного населення, намагання розшматувати нашу Державу. Результат такої страшної й патологічної хвороби — пандемії людиноненависництва, кровожерливості, злочинних дій північного сусіда з диким, звірським обличчям. Безумовно, що ця жахлива хвороба не могла виникнути раптово. Вона визрівала століттями, на різних історичних етапах вибухала «російськими звірствами», за висловлюванням Папи Римського Франциска. З 24 лютого 2022 р. вона стала небувалим гран-

діозним вулканом зла й злочину не лише проти України, а й усієї Європи і людства.

Широкомасштабна російська агресія проти України за досить короткий час помітно вплинула на зміну життєдіяльності різних категорій населення, на її динамічність та ефективність в екстремальних умовах, оперативне прийняття управлінських рішень, їх невідкладне виконання, об'єднання зусиль усього суспільства. Передусім змінилася мета праці в усіх секторах економіки і сферах професійної діяльності та її спрямування на перемогу над жорстоким агресором. Під час війни набули всебічного поглиблення якісні характеристики наукової праці, що пронизана глибоким патріотизмом, гуманізмом, високою організованістю, соціальною відповідальністю, пробудженням істинної духовності, потужним прагненням до єдності, збереження цілісності нашої держави.

У заяві Національної академії педагогічних наук України від 24 лютого 2022 р. по-філософськи мудро сформульовано сутність патріотизму, а також чітко визначено невідкладні завдання науковців — педагогів і психологів у неймовірно тяжку воєнну добу. «Вчені Національної академії педагогічних наук України, як і завжди, готові до діалогу з кожним, хто опинився у скрутних життєвих обставинах, у ситуаціях розгубленості чи невпевненості, хто потребує поради чи психологічної допомоги. Нас усіх чекає щоденна важка робота. Але мета у нас спільна і висока — збереження суверенітету й територіальної цілісності України. Задля цього ми працювали для здобуття Україною незалежності, так само ми трудилися для розвитку нашої держави протягом останніх 30 років, задля цього ми мобілізуємося на подальшу боротьбу!» (Національна академія педагогічних наук України, 2022).

Результати навіть короткого аналізу діяльності Відділення професійної освіти і освіти дорослих НАПН України та його структурних підрозділів (*Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, Інституту професійної освіти НАПН України*) свідчать про високий вияв патріотизму більшості наших наукових і науково-педагогічних працівників. Після перших днів шокового стану під час бомбардувань і вимушеного переселення науковці мобілізувалися й об'єдналися, керівники інститутів, відділів і лабораторій визначили принципово нові завдання з урахуванням нагальної потреби розширення функцій вчених. З'явилася необхідність одночасного поєднання громадянського обов'язку — за-

хисту Батьківщини і підготовки таких наукових і науково-методичних праць, які б впливали на вдосконалення національно-патріотичного виховання не лише дітей і молоді, а й усіх громадян нашої держави.

Волонтерство в його сучасних вимірах є одним з важливих напрямів діяльності багатьох членів Відділення і працівників наших академічних інститутів. Науковці надають цілеспрямовану допомогу вимушеним переселенцям та українським біженцям — жінкам і дітям — у розміщенні в Польщі, в евакуації з Києва та інших міст нашої держави дітей-сиріт, жінок і дітей у західноукраїнські області, а також до Польщі, Словаччини, Чехії, Німеччини та інших країн.

Неоціненну допомогу надає нам Республіка Польща, що прийняла за ці два місяці після початку російської війни майже 3 млн українських біженців. Іноземні члени та почесні доктори НАПН України, ректори багатьох університетів, з якими ми системно співпрацюємо майже 30 років, діють так, як підказують їхні серця. Польсько-українська співпраця у цю тяжку історичну добу розширилася, поглибилася і збагатилася. Слова особливої подяки за такий потужний вияв солідарності висловив Василь Кремень учасникам IX Польсько-українського / польсько-українського форуму: «Національна академія педагогічних наук України висловлює сердечну вдячність польському народу, Президенту Республіки Польща Анджею Дуді та Уряду Вашої країни за велику підтримку нашої Вітчизни у боротьбі з російським агресором та неоціненну допомогу українським біженцям — жінкам і дітям. Безмежно вдячні польським освітянам і науковцям за чесну громадянську позицію, за милосердя, людяність і силу духу, що високо поцінуються українцями на важкому шляху боротьби України за свою незалежність і державність».

Уроки російської війни проти України є гіркими й повчальними. Їх українці необхідно враховувати на всіх рівнях — загальнодержавних, регіональних, галузевих та інших. Державна освітня політика, зокрема щодо пріоритету освіти, її фінансування має бути не декларативною, а реальною.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Кремень, В.Г. (ред.), (2019а). *Освіта для миру = Edukacja dla pokoju* : збірник наукових праць. Т. 1. Київ: Видавництво ТОВ «Юрка Юрченка». <https://bit.ly/3y2pbtB>
- Кремень, В.Г. (ред.). (2019b). *Єднання для миру і розвитку. Українсько-польське партнерство в галузі освіти і педагогічних наук / Pojednanie dla pokoju i*

- rozwoju. *Partnerstwo ukraińsko-polskie w dziedzinie edukacji i nauk pedagogicznych* : наукове видання. Київ: Інститут обдарованої дитини НАПН України.
- Кремень, В.Г., Луговий, В.І., Топузов, О.М., Сисоева, С.О., Максименко, С.Д., Ляшенко, О.І., Ничкало, Н.Г., Саух, П.Ю., Лук'янова, Л.Б., Регейло, І.Ю., & Гудим, І.М. (2022). Про роботу відділень та наукових установ національної академії педагогічних наук України в умовах воєнного стану. Наукова доповідь Президії НАПН України 24 березня 2022 р. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 4(1). <https://doi.org/10.37472/v.naes.2022.4118>
- Національна академія педагогічних наук України. (2022). Заява Національної академії педагогічних наук України. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 4(1). <https://doi.org/10.37472/SaveUkraine>
- Ничкало, Н.Г. (ред.). (2018). *Професійна освіта України на шляху до євроінтеграції (1992-2017)*. Київ: <https://lib.iitta.gov.ua/711208/>
- Президент України. (2022, 24 лютого). *Про введення воєнного стану в Україні* (64/2022). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022>
- Президент України. (2022, 14 березня). *Про продовження строку дії воєнного стану в Україні* (133/2022). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/133/2022>
- Президент України. (2022, 18 квітня). *Про продовження строку дії воєнного стану в Україні* (259/2022). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/259/2022>

SCIENTIFIC ACTIVITIES DURING THE WAR: IN LINE WITH THE CAMERTON OF HEART AND LOVE FOR THE FATHERLAND

Nellia Nychkalo

DSc in Pedagogy, Professor, Full Member (Academician) of NAES of Ukraine, Academician Secretary of the Division of Professional and Adult Education, National Academy of Educational Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine

Valentyna Hordiienko

PhD in Pedagogy, Scientific Secretary of the Division of Professional and Adult Education, National Academy of Educational Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine

Abstract. The paper covers the activities of the Division of Professional and Adult Education of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine, its research institutions (Ivan Ziaziun Institute of Pedagogical and Adult Education of NAES of Ukraine, Institute of Vocational Education and Training of NAES of Ukraine), Full Members (Academicians) and Corresponding Members under the martial law. The martial law was introduced and continued according to the decrees of the President of Ukraine due to the large-scale armed aggression of the Russian Federation against Ukraine. The key areas of the Division's work are characterised: organisation of financial support for the Armed Forces of Ukraine; volunteering; participation in territorial defence; scientific activity, scientific and organisational activity, scientific and organisational international activity, assistance in ensuring respect for human rights, PhD and DSc studies assurance. The Division's research institutions and members take an active part in countering Russian aggression, carry out measures to increase the effectiveness of activities to speed up the victory, and develop Ukrainian science and education. The interaction of the Division with various social institutions, particularly with scientific and methodological centres of vocational education and training in the regions, local governments, and territorial communities in rural areas, is enlightened.

Particular attention is paid to the disclosure of the Division members' initiatives and progressive ideas, which are important at the international level. The heartfelt gratitude to the Polish people, the President of Poland Andrzej Duda, the Government of Poland, as well as researchers and educators who have provided and continue to provide invaluable assistance to Ukrainian refugees — women and children — since the first days of large-scale aggression is expressed. The final preparation stage for the 9th Polish-Ukrainian / Ukrainian-Polish Scientific Forum, which will take place on May 11-12, 2022, at Marie Curie-Skłodowska University in Lublin, is briefly described.

Keywords: National Academy of Educational Sciences of Ukraine; Division of Professional and Adult Education of NAES of Ukraine; Ivan Ziaziun Institute of Pedagogical and Adult Education of NAES of Ukraine; Institute of Vocational Education and Training of NAES of Ukraine; volunteering; psychological support; online counselling; scientific, scientific and organisational activities; UNESCO Chair on Lifelong Professional Education in the XXI Century; 9th Polish-Ukrainian / Ukrainian-Polish Scientific Forum; Marie Curie-Skłodowska University in Lublin.

Дата публікації: 29 квітня 2022 р.